

Dossier: «Persones i organitzacions davant de les “noves?” maneres de treballar» coordinat per Eva Rimbau Gilabert

LA DESIGUALTAT DE GÈNERE EN EL TELETREBALL

Teletreball i conciliació: un parany per a les dones?

Anna Sánchez-Aragón

Universitat Rovira i Virgili

Ángel Belzunegui-Eraso

Universitat Rovira i Virgili

Amaya Erro-Garcés

Universitat Pública de Navarra

Inma Pastor-Gosálbez

Universitat Rovira i Virgili

RESUM La situació d'emergència sanitària provocada per la covid-19 ha reobert amb especial vigor el debat sobre l'impacte del teletreball en les condicions de treball, així com en les possibilitats que ofereix per a la conciliació. En vista de l'alt nivell d'implantació del teletreball entre les dones, es fa necessari reflexionar sobre l'impacte que l'ús d'aquesta modalitat de treball productiu pot tenir en elles i en altres aspectes de la vida quotidiana. L'extensió del treball a distància té implícita una amenaça per a les dones en la mesura que el teletreball pot impactar de manera especialment negativa en l'acompliment laboral de les dones i, al seu torn, això posaria en risc els avenços aconseguits durant les últimes dècades en matèria d'igualtat de gènere. Es fa necessària la regulació del treball a distància per no convertir el teletreball en un parany que faci recaure, encara més, sobre les dones el pes de la conciliació.

PALAULES CLAU conciliació; teletreball; vida quotidiana; dones; ocupació; treball

GENDER INEQUALITY IN TELEWORK

Telework and conciliation: a trap for women?

ABSTRACT *The health emergency caused by COVID-19 has reopened, with particular vigour, the debate surrounding the impact of teleworking on working conditions, as well as on the possibilities it offers for conciliation. Given the high level of telework among women, it is necessary to reflect on the impact that the use of this mode of productive work may have on them and on other aspects of daily life. The extent of teleworking implies a threat to women in the sense that teleworking can have a particularly negative impact on women's work, and this, in turn, would put at risk the progress made during the last few years in the area of gender equality. The regulation of telework is necessary to prevent it from turning into a trap that places the burden of conciliation on women.*

KEYWORDS *conciliation; teleworking; daily life; women; employment; work*

Introducció

Després de la declaració de l'estat d'alarma per part del Govern d'Espanya com a conseqüència de la situació i l'evolució de la pandèmia de covid-19 (Reial decret 463/2020), l'activitat econòmica va quedar subjecta a fortes restriccions amb la finalitat de reduir el risc de propagació del virus. Per fer-ho, es va limitar al màxim la mobilitat i les interaccions socials. També es van dictar mesures per protegir l'ocupació i facilitar l'ajust de l'economia, que incloïen des del gaudi forçós de les vacances fins a l'aplicació generalitzada dels ERTO (expedients de regulació temporal de l'ocupació) i un conjunt de mesures en matèria de flexibilització de l'horari i reducció de la jornada (Reial decret llei 8/2020). En el marc d'aquesta situació d'excepcionalitat, el treball a distància va ser objecte de regulació com un instrument de primer ordre per combinar les mesures d'aïllament i contenció i, al mateix temps, garantir la continuïtat de l'activitat econòmica, alhora que es possibilitava la conciliació del treball remunerat i les tasques sobrevingudes de cura arran del confinament i vinculades a la impossibilitat d'externalitzar el treball reproductiu.

Les dades oficials evidencien el nivell de penetració del teletreball. Abans de la pandèmia, només un 4 % de les persones treballadores a Espanya exercien la seva activitat assalariada a distància, una de les xifres més baixes de la Unió Europea (UE). Després de l'esclat de la crisi sanitària, segons l'enquesta de l'Eurofound *Living, working and COVID-19*, el 30 % va passar al teletreball (un 37 % en el conjunt de la UE). A Espanya, segons dades del CIS (2021) a partir de l'enquesta *Tendencias en la sociedad digital durante la pandemia de la COVID-19*,¹ aproximadament una quarta part de les persones enquestades va declarar haver fet treball a distància per via telemàtica, fonamentalment arran de la pandèmia, sense diferències significatives entre dones i homes per al total de població (26,5 % de les dones i 27,6 % dels homes), encara que amb una distància de quatre punts a favor de les dones entre les persones ocupades (48 % de les dones i 44 % dels homes). No obstant això, cal apuntar que les diferències entre ocupacions en la realització del teletreball durant la pandèmia són substancials i revelen que el teletreball ha estat més freqüent entre les dones que entre els homes. Per al conjunt dels ocupats que van teletreballar durant la pandèmia, aquells que ho feien per primera vegada representen el 50 % dels homes i el 61 % de les dones (Salido, 2021).

De la Puebla (2020) insisteix que els diferents estudis i enquestes que s'han fet sobre la prestació de treball durant la vigència de les mesures de contenció sanitària de la covid-19 han posat en relleu que el treball a distància ha tingut en les dones un impacte superior que en els homes. Segons aquesta anàlisi, el treball a distància, i en particular el teletreball, ha tingut una incidència quantitativa més gran en les treballadores per la circumstància que, en general, les dones amb feina estan més presents en sectors productius essencials amb opció de treballar des de casa –intermediació financera, activitats immobiliàries i de lloguer, serveis empresarials, educació, activitats professionals, científiques i tècniques, així com activitats administratives– davant els homes, que estan sobrerrepresentats en sectors que no admeten el teletreball –per exemple, manufactures, serveis personals i construcció–. Segons l'enquesta del CIS, citada per Salido (2021), el percentatge de persones ocupades teletreballant aconsegueix el valor màxim entre els professionals, científics i intel·lectuals (prop del 80 % per tots dos sexes). Els segueixen els directors i gerents (ocupació en la qual un 74 % de les dones i un 58 % dels homes han teletreballat), el personal de suport administratiu (68 % i 56 %, per dones i homes, respectivament) i els tècnics i professionals de nivell mitjà (tots dos sexes, prop del 60 %).

En vista d'aquestes dades, es fa necessari reflexionar sobre l'impacte que l'ús d'aquesta modalitat de treball pot tenir en la relació que les dones tenen amb l'ocupació, així com en altres aspectes de la vida quotidiana. Diversos estudis han abordat els efectes del teletreball en la vida quotidiana (Gálvez *et al.*, 2012; Pérez i Gálvez, 2009) i, segons Actis *et al.* (2021), la conclusió principal que es pot extreure és que el teletreball estaria produint la dissolució de les fronteres entre el temps i el lloc de treball, així com entre el temps i l'espai de les cures familiars, fet que podria tenir conseqüències negatives sobre la igualtat entre dones i homes (Hilbrecht *et al.*, 2008).

A Espanya i als països de l'anomenat règim mediterrani del benestar –amb un disseny productivista de les polítiques socials i una forta tradició familiarista–, s'ha observat, des de fa anys, una resistència al repartiment equitatiu entre dones i homes de la càrrega global de treball. Aquesta resistència al canvi, com destaca Teresa Torns (2011, pàg. 6), «no

1. El març de 2021, el Centre de Recerques Sociològiques (CIS) va realitzar l'enquesta *Tendencias en la sociedad digital durante la pandemia de la COVID-19*, en la qual es preguntava a la mostra representativa entrevistada (3.014 persones, de 18 o més anys i nacionalitat espanyola) per l'ús del teletreball abans de la declaració de l'estat d'alarma el 13 de març de 2020 i durant els mesos següents.

es tracta de qüestions lligades a una inclinació individual que unes suporten i uns altres eviten, sinó d'un conflicte pretesament privat que té les arrels en les bases de la mateixa organització de les societats del benestar contemporànies». Les dificultats que afronten les dones per fer compatible la seva activitat laboral amb les tasques domesticofamiliars que socialment se'ls adscriu, si bé s'han agreujat durant la pandèmia, no són cap novetat. Les dades sobre l'ús social del temps permeten posar de manifest un fet recurrent de punt a punta del continent europeu: la disparitat en el volum de la càrrega global de treball que sostenen dones i homes (Aliaga, 2006). L'impacte de gènere de la pandèmia, més enllà dels aspectes clínics i epidemiològics, ha posat de manifest, en un context de reorganització dels temps en tota la societat, la persistència de la divisió sexual del treball i les desigualtats que aquesta implica.

En aquest article es presenta una reflexió sobre la incidència del teletreball en la divisió sexual del treball domèstic i de reproducció. És, per tant, una breu anàlisi sobre la relació que existeix entre una manera de treballar com és el teletreball i les desigualtats entre dones i homes. S'ofereix una reflexió a partir d'una anàlisi documental dels estudis més recents sobre teletreball, gènere i divisió sexual del treball.

1. Teletreball i conciliació durant la pandèmia de covid-19: un parany per a les dones?

Durant la fase més restrictiva de la crisi sanitària per covid-19, la interrupció de serveis no essencials i de qualsevol feina que no es pogués dur a terme de manera remota en la llar va configurar un escenari inèdit per a la renegociació dels rols familiars (Seiz, 2020). El tancament dels centres escolars i de cura va causar una intensificació sense precedents de les feines domèstiques, agreujada per la impossibilitat d'externalitzar el treball reproductiu (neteja, activitats extraescolars o servei d'assistència domiciliària per a persones dependents, entre altres). Durant la situació de confinament, moltes famílies van afegir entre les seves responsabilitats les activitats de suport a l'escolarització i a l'oci dels fills i filles, retallant hores de somni i de cura personal. Segons dades de l'enquesta *online* sobre l'impacte de la covid-19, realitzada pel Centre d'Estudis d'Opinió (CEO) de la Generalitat de Catalunya, el 32,4 % de les dones va afirmar haver dormit menys hores de l'habitual, davant el 22 % dels homes. Una anotació a aquesta controvertida diferència l'afegeixen les dades que mostren com el temps va atrapar les dones, més que no pas els homes, en la tasca de proporcionar benestar quotidià als convivents del nucli familiar. Per exemple, per a un terç de les dones (30,8 %) la cura dels fills i filles va constituir una de les seves principals ocupacions, mentre que per als homes aquest percentatge cau fins al 20,9 %. Segons Eurofound (2021), les conseqüències d'aquest escenari sobre l'atenció al treball han estat molt més intenses per a les dones a causa de la seva càrrega més gran de responsabilitats de cura a la llar, de les quals es deriven nivells d'estrès i sobrecàrrega física i emocional més elevats que entre els homes.

En el context llatinoamericà, alguns estudis (per exemple, Actis *et al.*, 2021)² també han investigat la relació entre teletreball, vida quotidiana i divisió sexual del treball i els resultats confirmen amb dades les conclusions d'altres recerques dutes a terme durant la pandèmia: la introducció massiva del teletreball a causa de la crisi de la covid-19 ha tendit a accentuar les desigualtats de gènere que ja hi havia prèviament, tant en l'àmbit laboral com familiar. El teletreball representa, com ja hem apuntat, especialment per les dones, una redefinició dels límits temporals i espacials entre el laboral i el domesticofamiliar. L'estudi de Gálvez (2020) recull les estratègies més freqüents entre les dones per compatibilitzar aquests dos àmbits:

- a) superposar teletreball i família en un mateix espai;
- b) intercalar tasques laborals i domesticofamiliars en intervals de temps successius, un a continuació de l'altre, de manera intermitent i sense barrejar-se, i
- c) separar el temps de teletreball i el dedicat a altres dimensions que constitueixen la vida quotidiana de manera clara i rotunda.

2. En concret, aquest estudi té com a base la informació recollida en l'*Encuesta Iberoamericana sobre Rutinas Laborales y Cotidianas en tiempos de COVID-19* que va dur a terme la Xarxa Iberoamericana de Recerca sobre Treball, Gènere i Vida Quotidiana (TRAGEVIC) durant els mesos d'abril i maig de 2020. Els autors van concloure que a tots els països implicats en l'estudi, amb poques diferències significatives, la introducció massiva del teletreball a causa de la crisi de la covid-19 ha tendit a accentuar les desigualtats de gènere que ja hi havia prèviament, tant en l'àmbit laboral com en la família.

Aquesta superposició de temps i espais de les activitats diàries ha constituït una font de tensió en el desenvolupament del treball remunerat tant per als homes com per a les dones, i això està produint una deterioració general de la conciliació de la vida laboral i familiar, especialment per a les mares i pares amb menors en edat escolar (Eurofound, 2020).

A gairebé tots els països europeus, la conciliació del treball remunerat amb la cura a dependents ha recaigut en una mesura més gran sobre les dones, i especialment destacables han estat les situacions en les quals elles han assumit al mateix temps feina remunerada, cura de persones dependents i suport a l'educació dels fills i filles (Salido, 2021). Tant a Espanya com en altres països, els estudis que s'han fet durant la situació d'emergència sanitària sobre l'impacte del teletreball adverteixen d'un increment de les desigualtats de gènere (Farré *et al.*, 2020; Feng i Savani, 2020; Power, 2020). Els resultats de l'enquesta *Conciliación y usos del tiempo en España en el contexto de la pandemia COVID-19* (Seiz, 2020) demostren que durant el confinament les dones van dedicar més hores al treball no remunerat que els homes, fins i tot en llars en les quals tots dos sexes van tenir accés al teletreball o a la flexibilitat horària. Aquestes diferències van ser encara més grans respecte a les tasques de cura. En la mostra de famílies els progenitors de les quals van poder accedir a aquestes mesures, les dones van dedicar una mica més de sis hores a les cures, dues hores més que les seves parelles (Seiz, 2020). En la fase més estricta de l'estat d'alarma, les tasques com fer el menjar, netejar la casa o posar rentadores van recaure especialment sobre les dones, mentre que els homes van fer més tasques de cura fora de la llar –fer la compra de casa– (Farré *et al.*, 2020).

Si ens centrem en les dones que han fet teletreball, els estudis apunten a una intensificació de la doble jornada laboral. Aquesta sobrecàrrega diària, que pot acabar en repercussions físiques de salut (Valls-Llobet, 2009), té efectes negatius directes en la promoció professional de les dones. Per exemple, les que treballen com a científiques i investigadores –que ja patien condicions precàries i de discriminació amb anterioritat a la pandèmia (Observatori Dones, Ciència i Innovació, 2021)– van reduir el temps dedicat a investigar i, per tant, la seva producció científica (Reboiro del Río, 2022). Durant el confinament, les dones van presentar menys articles a editorials o revistes científiques que els homes a causa d'una assumpció i dedicació més gran a tasques domèstiques (Unitat de Dones i Ciència, 2020). Aquesta situació ha intensificat les desigualtats entre dones i homes de les institucions científiques i les universitats. Les mesures de flexibilitat horària i de teletreball adoptades per les universitats espanyoles –en les quals ja destacaven la reducció de la jornada laboral, els permisos retribuïts i llicències sense sou (Argüelles-Blanco, 2011)– es poden considerar un gran pas endavant. No obstant això, la divisió sexual del treball domèstic i l'ús del temps en les tasques de cura continua fent recaure sobre les dones les dificultats de gestionar l'exigència de compatibilitzar l'activitat assalariada amb la domesticofamiliar. Això ha provocat en les acadèmiques una erosió del seu benestar i qualitat de vida a favor de la cura dels altres membres de la llar durant la pandèmia (Gómez-Suárez i Vázquez-Silva, 2021).

Conclusions

Tal com han posat de manifest diferents expertes, els efectes de les crisis i les recessions ataquen de manera més forta, de manera més complexa i de manera més duradora les dones a causa de la seva major vulnerabilitat social i econòmica (Lombardo i León, 2015), però també pel fet que, sovint, les polítiques «anticrisi» es defineixen d'esquena a elles. Com assenyalava l'ONU en una nota publicada a l'abril de 2020 (ONU, 2020), la pandèmia de la covid-19 va amenaçar d'atacar tres vegades les dones al món: en primer lloc, posant en risc els seus recursos econòmics i la seva autonomia personal a través de la destrucció d'aquelles feines on es localitzen més dones, i que solen ser els sectors més exposats i vulnerables del mercat de treball; en segon lloc, fent més difícil l'accés als recursos i serveis que garanteixen la seva salut i benestar (com l'educació o la salut sexual i reproductiva), i, finalment, amenaçant la seva integritat física i psicològica a través de la reclusió dins de les seves pròpies llars, on les tasques de cura als altres s'intensifiquen, al mateix temps que es creen situacions d'aïllament social en les quals la violència de gènere s'agreuja (Salido, 2021).

El treball a distància es presenta com un revulsiu per a la conciliació de la vida familiar i laboral en la mesura que el teletreball permet estalviar temps de desplaçament i ofereix més flexibilitat horària que el treball presencial. En principi i sobre la base d'això, ofereix millor adaptabilitat a les necessitats o exigències que requereix la cura de fills i filles o familiars dependents. No obstant això, si les dones estan més ocupades en sectors o activitats que permeten el treball a distància i aquesta modalitat es concep com una mesura de conciliació, el risc és evident: les dones acabaran optant pel teletreball i assumint el cost de la conciliació.

De la Puebla (2020) adverteix de la necessitat de regular el teletreball per evitar que aquesta modalitat laboral impliqui un retrocés en una distribució de responsabilitats i càrregues familiars que havia anat avançant progressivament. Amb aquest objectiu apunta la possibilitat de considerar algunes fórmules que poden ser controvertides: oferir incentius a l'ús per als treballadors homes del treball a distància o assegurar l'equilibri entre sexes a l'hora que les empreses assignin la prestació de treball a distància. Les conclusions recollides per Eurofound (2020) són molt significatives en afirmar que algunes de les conseqüències que la crisi del coronavirus ha generat en la igualtat de gènere poden ser temporals i revertir-se a mitjà termini, però altres poden tenir conseqüències més prolongades en el temps. Per això, és essencial que la inclusió social i econòmica de les dones estigui al centre de les mesures de recuperació.

La regulació del treball a distància hauria de ser, en aquest sentit, una oportunitat per adoptar mesures per evitar que continuïn sent les dones les que assumeixin la càrrega del treball de cures al mateix temps que teletreballen. Fer visible l'impacte de gènere de la pandèmia és imprescindible per abordar de manera correcta les seves conseqüències en les dones. Per fer-ho, és necessari disposar de dades desagregades per sexe i analitzar-les degudament tenint en compte la realitat de dones i homes en l'ocupació i també la participació diferent que assumeixen en la càrrega total de treball.

Referències bibliogràfiques

- ALIAGA, Christel (2006). «How is the time of women and men distributed in Europe?». A: *Eurostat Statistics in focus*, núm. 4 [en línia]. Disponible a: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistics-in-focus/-/ks-nk-06-004>.
- ARGÜELLES-BLANCO, Ana Rosa (2011). «Conciliación y corresponsabilidad en la ordenación del tiempo de trabajo: comentario de las disposiciones normativas vigentes en las universidades públicas catalanas». A: *RIDEG: revista interdisciplinar de estudios de género*, núm. 25, pág. 15-29. [en línia]. Disponible a: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5066151>.
- ACTIS DI PASQUALE, Eugenio; IGLESIAS-ONOFRIO, Marcela; PÉREZ DE GUZMÁN, Sofía; VIEGO, Viego (2021). «Teletreball, vida cotidiana y desigualdades de género en Iberoamérica. La experiencia del confinamiento». A: *Revista de Economía Crítica*, vol. 1, núm. 31, pág. 44-61 [en línia]. Disponible a: <https://www.revistaeconomiacritica.org/index.php/rec/article/view/442>.
- CENTRE D'ESTUDIS D'OPINIÓ (2020). *Enquesta sobre l'impacte de la COVID-19*. Generalitat de Catalunya.
- EUROFOUND (2020). «Living, working and COVID-19. COVID-19 series». A: *Publications Office of the European Union*. Luxemburg [en línia]. Disponible a: <https://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2020/living-working-and-covid-19>.
- FARRÉ, Lidia; GONZALEZ, Libertad (2020, setembre). «Las tareas domésticas y el cuidado de los hijos durante el confinamiento, una labor asumida principalmente por las mujeres». A: *Observatorio Social de la Caixa* [en línia]. Disponible a: <https://elobservatoriosocial.fundacionlacaixa.org/-/las-tareas-domesticas-y-el-cuidado-de-los-hijos-durante-el-confinamiento-una-labor-asumida-principalmente-por-las-mujeres>.
- FARRÉ, Lidia; FAWAZ, Yarine; GONZÁLEZ, Libertad; GRAVES, Jennifer (2020). «How the COVID-19 Lockdown Affected Gender Inequality in Paid and Unpaid Work in Spain». A: *IZA Discussion Paper*, núm. 13434. DOI: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3643198>.
- FENG, Zhiyu; SAVANI, Krishna (2020). «Covid-19 created a gender gap in perceived work productivity and job satisfaction: implications for dual-career parents working from home». A: *Gender in Management*, vol. 35, núm. 7/8, pág. 719-736. DOI: <https://doi.org/10.1108/GM-07-2020-0202>.
- GÁLVEZ-MOZO, Ana (2020). «Dones i teletreball: més enllà de la conciliació de la vida laboral i personal». A: *Oikonomics. Revista d'economia, empresa i societat*, núm. 13. DOI: <https://doi.org/10.7238/o.n13.2006>.
- GÁLVEZ-MOZO, Ana; TIRADO-SERRANO, Francisco (2020). «Dilemas ideològics y vida cotidiana: Una mirada cualitativa sobre las mujeres que teletrabajan en España». A: *Psicoperspectivas. Individuo y Sociedad*, vol. 19, núm. 3. DOI: <https://doi.org/10.5027/psicoperspectivas-Vol19-Issue3-fulltext-1993>.

- GÓMEZ-SUÁREZ, Águeda; VÁZQUEZ-SILVA, Iria (2021). «El 'malestar' que no tiene nombre: Investigadoras en tiempos de COVID19». A: *Acciones e investigaciones sociales*, núm. 42, pág. 133-156. DOI: https://doi.org/10.26754/ojs_ais/ais.2021426232.
- HILBRECHT, Margo; SHAW, Susan M.; JOHNSON, Laura C.; ANDREY, Jean (2008). «'I'm home for the kids': Contradictory implications for work-life balance of teleworking mothers». A: *Gender, Work and Organization*, vol. 15, núm. 5, pág. 454-476. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1468-0432.2008.00413.x>.
- LOMBARDO, Emanuela; LEÓN, Margarita (2015). «Políticas de igualdad de género y sociales en España: origen, desarrollo y desmantelamiento en un contexto de crisis económica». A: *Investigaciones Feministas*, núm. 5, pág. 13-35. DOI: https://doi.org/10.5209/rev_INFE.2014.v5.47986.
- OBSERVATORIO MUJERES, CIENCIA E INNOVACIÓN (2021). *Estudio sobre la situación de las jóvenes investigadoras en España*.
- ONU (2020). «El COVID-19 golpea tres veces a las mujeres: por la salud, por la violencia doméstica y por cuidar de los otros, 27 de marzo» [en línea]. Disponible a: <https://news.un.org/es/story/2020/03/1471872>.
- PÉREZ-SÁNCHEZ, Carmen; GÁLVEZ-MOZO, Ana María (2009). «Teletrabajo y vida cotidiana: Ventajas y dificultades para la conciliación de la vida laboral, personal y familiar». A: *Athenea Digital*, núm. 15, pág. 57-79. DOI: <https://doi.org/10.5565/rev/athenead/v0n15.597>.
- PUEBLA PINILLA, Ana de la (2020). «Trabajo a distancia y teletrabajo: una perspectiva de género». A: *LABOS Revista De Derecho Del Trabajo Y Protección Social*, vol. 1, núm. 3, pág. 4-11. DOI: <https://doi.org/10.20318/labos.2020.5547>.
- REBOIRO DEL RÍO, Uxía (2022). «COVID-19 y desigualdades de género: los efectos de la pandemia sobre las investigadoras y científicas». A: *Revista de Investigaciones Feministas*, vol. 13, núm. 1, pág. 3-12. DOI: <https://doi.org/10.5209/infe.77887>.
- SALIDO, Olga (2021). «Los efectos de la pandemia sobre la igualdad de género: algunos análisis sobre el mercado de trabajo español». A: *PanoramaSOCIAL*, núm. 33, pág. 75-93 [en línea]. Disponible a: <https://www.funcas.es/articulos/los-efectos-de-la-pandemia-sobre-la-igualdad-de-genero-algunos-analisis-sobre-el-mercado-de-trabajo-espanol/>.
- SEIZ, Marta (2020). «Desigualdades en la división del trabajo en familias con menores durante el confinamiento por COVID-19 en España. ¿Hacia una mayor polarización socioeconómica y de género?». A: *IgualdadES*, núm. 3, pág. 403-435. DOI: <https://doi.org/10.18042/cepc/lgdES.3.05>.
- TORNS, Teresa (2011). «Conciliación de la vida laboral y familiar o corresponsabilidad: ¿el mismo discurso?». A: *RIDEG: revista interdisciplinar de estudios de género*, núm. 1, pág. 5-13 [en línea]. Disponible a: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5066150>.
- UNIDAD DE MUJERES Y CIENCIA (2020). *Resultados del cuestionario sobre el impacto del confinamiento en el personal investigador*. Madrid: Secretaría General Técnica del Ministerio de Ciencia e Innovación.
- VALLS-LLOBET, Carme (2009). *Mujeres, salud y poder*. Madrid: Ediciones Cátedra.

Citació recomanada: SÁNCHEZ-ARAGÓN, Anna; BELZUNEGUI-ERASO, Àngel; ERRO-GARCÉS, Amaya; PASTOR-GOSÁLBEZ, Inma. *Teletreball i conciliació: un parany per a les dones? Oikonomics* [en línea]. Novembre 2022, n.19. ISSN 2330-9546. DOI: <https://doi.org/10.7238/o.n19.2221>

Anna Sánchez-Aragón

annamaria.sanchez@urv.cat

Universitat Rovira i Virgili

Doctora en Sociologia per la Universitat Rovira i Virgili amb màster en Estudis de Gènere i Gestió de Polítiques d'Igualtat per la Universitat de Lleida. Actualment és membre del grup de recerca Social & Business Research Laboratory de la Universitat Rovira i Virgili. Les seves principals línies d'investigació giren entorn de la igualtat de gènere i la mentoria social.

Àngel Belzunegui-Eraso

angel.belzunegui@urv.cat

Universitat Rovira i Virgili

Professor titular de Sociologia de la Universitat Rovira i Virgili i director de la càtedra d'Inclusió Social. Doctor en Sociologia per la Universitat Autònoma de Barcelona i postgrau en Demografia pel Centre d'Estudis Demogràfics de la mateixa universitat, s'ha especialitzat en la sociologia del canvi social i en la metodologia de la recerca. Ha coordinat projectes de recerca sobre les condicions de vida, els processos d'inclusió i exclusió social de col·lectius vulnerables i sobre pobresa. Ha participat com a investigador de l'equip que va elaborar l'Informe Foessa 2014. Ha estat coordinador del mòdul Jean Monnet de 2017 a 2020 sobre les polítiques de reducció de la pobresa de la UE i l'Agenda Social, així com de diversos projectes del Pla Nacional R+D. Forma part del consell de publicacions del Centre de Recerques Sociològiques (CIS) i és avaluador de diferents revistes indexades d'àmbit internacional.

Amaya Erro-Garcés

amaya.erro@unavarra.es

Universitat Pública de Navarra

Professora a la Universitat Pública de Navarra (UPNA) i tutora a la UNED, en el seu centre associat de Pamplona. Doctora per la UPNA i membre de l'Institute for Advanced Research in Business and Economics (INARBE). Els seus interessos de recerca s'emmarquen en els àmbits de digitalització, teletreball, incentius, i recerca-acció. És vocal de la Comissió d'Organització i Sistemes de l'Associació Espanyola de Comptabilitat i Administració d'Empreses (AEGA). És autora de llibres i articles publicats en revistes d'impacte. Va ocupar la Direcció General de la Cambra Oficial de Comerç d'Indústria de Navarra.

Inma Pastor-Gosalbez

inma.pastor@urv.cat

Universitat Rovira i Virgili

Professora titular del Departament d'Història i Història de l'Art de la Universitat Rovira i Virgili i doctora en Sociologia per la Universitat Autònoma de Barcelona (2005). Actualment és la directora del grup consolidat Social & Business Research Laboratory de la Universitat Rovira i Virgili. Ha dirigit, entre altres projectes, el mòdul Jean Monnet sobre Integració Europea i Gènere i la xarxa Jean Monnet G-NET Equality Training Network. Va obtenir el premi a millor tesi doctoral del Consell Econòmic i Social del Govern d'Espanya i el premi del Consell Social de la URV a l'Impacte Social de la Recerca de 2018.

Els textos publicats en aquesta revista estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement 4.0 Internacional de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los, comunicar-los públicament i fer-ne obres derivades sempre que reconegueu els crèdits de les obres (autoria, nom de la revista, institució editora) de la manera especificada pels autors o per la revista. La llicència completa es pot consultar a <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ca>.

